

DECEMBER 2001 JAARGANG 26 NUMMER 4

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

IMP CREATE IN STRATEGE

LAAT WILLEM-ALEXANDER Z'N GEWEER HANGEN DIT SEIZOEN?

Stop de plezierjacht.

De Faunabescherming

COLOFON

ISSN 01 66-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 35,26 (16 euro) per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 11,02 (5 euro) per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Norman van Swelm, Harm Niesen.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43

Vormgeving

studio RB, Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsensberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviserend

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 17,63 (8 euro) per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

INHOUD

4 Harm Niesen: Naar een verantwoord faunabeheer Vaste rubriek.

5 Heinz Stockmann: Stemmingen moties AMVB's Overzicht van de resultaten van de stemmingen in de Tweede Kamer over moties ten aanzien van AMvB's in het kader van de Flora- en faunawet.

6 Jan Bouterse: Huilen met de wolven Over geslaagde en minder geslaagde projecten ten aanzien van de herintroductie van wolven.

8 Pauline de Jong: De duivenjager en de wet Hoe de holenduif het slachtoffer wordt van de onkunde van jagers.

16 Jan Bouterse: De ecovisie en de Flora- en faunawet Deel 4 van de beleidsvisie van De Faunabescherming.

20 Gerard Ellenbroek: Wadbiologen mogen niet zwijgen Column.

22 De buit van Vos(s) Vaste rubriek.

23 Niko Koffeman: Vernieling schiethut bij Ecoduct Vervolg van de perikelen rond de illegale hoogzit bij het Harm v.d. Veen Ecoduct

24 Geurt Besselink: Natuurfotografie en jacht Vaste rubriek.

Omslag Het volledig voor de jacht ingerichte terrein bij Heteren was inzet bij de vergunningverlening voor de jacht op holenduiven in Gelderland (foto: Rob Busser). Inzet: Holenduif (foto: Arnoud v.d. Berg). *Zie ook pagina 8 t/m 16*

DONATEURS LET OP!

Zoals in Argus nummer 2/2001 reeds vermeld is zullen de jaarlijkse bijdragen voor donateurs enigszins verhoogd worden (*zie ook colofon*).

De jaarlijkse bijdrage voor 2002 zal fl. 35,26 (16 euro) gaan bedragen. Dit is inclusief toezending van het kwartaaltijdschrift Argus.

De kosten voor de knipselkrant komen op fl. 17,63 (8 euro).

De kosten voor sympathisanten, die jaarlijks de Nieuwsbrief ontvangen, komen op fl. 11,02 (5 euro).

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABEHEER

Nog een paar maanden en dan hebben we dit ook weer gehad. De tweede periode met een speciale staatssecretaris voor Natuurbeheer. Onder Gabor, de voorganger van Faber, kreeg de natuurbescherming dan wel niet precies wat het wilde, maar het was wel duidelijk voor welke belangen hij zich wilde inzetten. Daarvan kunnen we mevrouw Faber niet beschuldigen. De verwachtingen waren wat ons betreft toch echt niet hoog gespannen. Haar persoonlijke deskundigheid ontleende zij immers aan het voorzitterschap van een wildschadecommissie en dan weten we wel hoe laat het is. En toch valt het nog tegen. Voor zij aantrad hadden we onder Van Aartsen net de behandeling van de Flora- en faunawet gehad. Overigens kon je ook hem niet verwijten over al te veel kennis van zaken te beschikken, maar voor hem was natuurbeheer het onbetekenendste deel van zijn taak. Faber heeft zich helemaal op die in grote lijnen al vastgestelde wet kunnen concentreren, maar het is nog steeds de vraag wanneer die paar Algemene Maatregelen van Bestuur klaar zijn en de wet werkelijk in werking kan treden. Het duurt inmiddels zo lang, dat velen er van overtuigd zijn dat hij al van kracht is. Ergens in 2002 zal het wel worden, maar eerdere voorstellingen werden ook niet bewaarheid. Aan de Flora- en faunawet heeft ze haar energie dus niet verspild. Waaraan dan wel? Aan de door Gabor ontwikkelde Ecologische Hoofdstructuur? In de tijd van Gabor ging het economisch slecht en was er geen geld beschikbaar, dat ligt nu even anders. Maar er gebeurt vrijwel niets. Bijna de hele Tweede Kamer, vanzelf-

sprekend met uitzondering van de VVD en haar eigen partij, de PvdA, viel dan ook bij de begrotingsbehandeling over haar heen. Het zal er wel op uitdraaien dat al die miljoenen, die voor de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld zijn, voor het grootste deel zullen worden aangewend om de boeren te subsidiëren. Nu de EU eindelijk van de schandalig hoge subsidies voor de landbouw af wil, zien de politici hun kans schoon. In Den Haag zijn ze als de dood voor kwaai boeren en door ze geld voor hun 'natuurbeheer' te geven slaan ze twee vliegen in één klap. De boeren blijven op slinkse wijze hun subsidie ontvangen en in naam hebben ze ook nog de natuur gered. Natuurlijk weigeren ze rapporten te

geloven waarin wordt aangetoond dat al die subsidies nauwelijks enig effect sorteren en in ieder geval de geleverde prestatie niet in verhouding staat tot de ontvangen bedragen. Al vaker hebben we geprobeerd duidelijk te maken dat boeren niet, nooit, aan natuurbeheer doen. Ze zijn gewoon verkeerd opgevoed. Natuurbeheer betekent per definitie dat ingrijpen tot het uiterste beperkt moet worden. En daar zou je mensen voor moeten betalen? Nee, natuurlijk niet, de inkomsten zijn direct afhankelijk van de 'geproduceerde' natuur (!). Geld ontvangen voor 'doelsoorten', natuurlijk vooral weidevogels als grutto en Kievit, betekent automatisch dat er geen ruimte is voor predatoren. In ons land zijn

zeker tienmaal zoveel Kievieten als vossen, maar alle boeren zijn het er over eens dat er veel te veel vossen en veel te weinig Kievieten zijn. Ook voor steeds schaarser wordende kleine marterachtigen is in de boeren-natuur geen ruimte. Het is te hopen dat de EU er spoedig achter komt dat ons land de boeren op een oneigenlijke manier probeert te subsidiëren en daar een stokje voor steekt. Van 'onze' staatssecretaris hoeven we niets te verwachten. Het lijkt er steeds meer op dat de politiek per definitie ongeschikt is een economisch oninteressant onderwerp als natuurbeheer fatsoenlijk te behandelen. Daar worden wij niet vrolijk van.

Harm Niesen

We hebben al vaker geprobeerd duidelijk te maken dat boeren niet zijn opgevoed om aan natuurbeheer te doen (foto's: Rob Busser).

Stemmingen moties Tweede Kamer over Algemene Maatregelen van Bestuur inzake Flora- en faunawet op 27 maart en 3 april 2001

Motienummer	V = Voor motie gestemd T = Tegen motie gestemd	A = Aangenomen motie W = weg = ver(W)orpen motie										
			SP	GL	D66	PvdA	RPF	GPV	SGP	VVD	CDA	
66 -			W-	T+	T+	T+	T+	T+	T-	V-	V-	T-
67 -			W-	T+	T+	T+	T+	V-	V-	V-	V-	T-
68 +			A+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+
69 -			A-	V-	V-	V-	V-	V-	V-	V-	V-	V-
70 +			A+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+
71 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
72 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
73 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
74 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
84 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
76 +			A+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	V+	T-	V+
77 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
78 +			W-	V+	V+	T-	T-	T-	T-	T-	T-	T-
85 +			A+	V+	V+	V+	V+	V+	V-	V+	V+	V-

	SP	GL	D66	PvdA	RPF	GPV	SGP	VVD	CDA
Vette letters zijn de motie-indieners									
Totaal positief gestemd	+	13	13	6	6	5	5	4	3
Totaal negatief gestemd	-	1	1	8	8	9	9	10	11
Aantal ingediende positieve moties	+	5	5	1	1	1	0	0	0
Aantal ingediende negatieve moties	-	0	0	1	0	0	0	0	2
Aantal aangenomen eigen- of mede ondertekende moties	A	0	3	2	1	1	0	0	0
Aantal verworpen eigen- of mede ondertekende moties	W	5	2	0	0	0	0	0	2

Toelichting bij de tabel

Bovenstaande tabel, die werd samengesteld door Heinz Stockmann, geeft een overzicht van de stemmingen in de Tweede Kamer over veertien moties ten aanzien van de Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) in de kader van de Flora- en faunawet. Uit de stemmingen en de ingediende moties blijkt duidelijk welke partijen zich inzetten voor natuur- en dierenbescherming en welke partijen weinig of zelfs 'negatieve' belangstelling hebben. SP en Groenlinks dienden beide vijf moties in, die stuk voor stuk vanuit het oogpunt van de faunabescherming een positief karakter hadden.

Het CDA daarentegen diende twee moties in, beide met de bedoeling enkele aan de jacht opgelegde beperkingen weer ongedaan te maken. Weinig belangstelling voor de verschillende onderwerpen toonden VVD en de kleine Christelijke Partijen, met uitzondering van RPF. In hun stemgedrag waren deze partijen overwegend negatief of blonken tijdens de stemmingen uit door afwezigheid. Zo waren tijdens de hoofdelijke herstemming over de 'vossenmotie' (tijdens de eerste stemming staakten de stemmen) vooral vertegenwoordigers van de rechtse partijen afwezig, waardoor deze 'vossenvriendelijke' motie uiteindelijk werd afgewezen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de SP en Groenlinks veruit het meest natuur- en diervriendelijk stemden en dat deze partijen ook veel energie stopten in de behandeling van de AMvB's. Ronduit droevig was de inbreng van VVD en CDA (beide partijen stemden in bijna alle gevallen negatief voor de natuur). Als we een rapportcijfer zouden moeten geven voor de deskundigheid van de woordvoerders van de verschillende partijen zouden de vertegenwoordigers van CDA (Schreier-Pierik) en VVD (Passtoors) een dikke onvoldoende scoren. De beste cijfers zouden worden behaald door Groenlinks (Vos), RPF (Stellingwerf) en SP (Poppe).

HUILEN MET DE WOLVEN

Wanneer ik mijn ouders vertel dat ik een zeldzame vogel of een ander bijzonder beest heb gezien, is hun reactie soms dat zij net de vorige avond zo genoten hadden van een mooie natuurdocumentaire op de televisie. Daar kun je vanzelfsprekend met jouw observaties van - ik noem maar iets - een buidelmezenest niet tegenop, zeker niet als je een half uur lang hebt moeten staan wachten voordat één van de vogeltjes zich liet zien. Maar ik moet bekennen dat ik zelf ook regelmatig voor de beeldbuis zit, zeker als er zulke mooie series te zien zijn als *The Blue Planet* van David Attenborough, met schitterende beelden van de natuur in de zeeën en oceanen. Ik kan nu meepraten over de fauna van de ijskappen van de Noord- en Zuidpool, van de strijd om het bestaan in de tropische koraalriffen en van de voedselrijkdom van getijdengebieden als de Waddenzee. Pas na een paar afleveringen drong het tot me door dat Attenborough en zijn filmmakers bij deze natuurdocumentaires de menselijke aanwezigheid en beïnvloeding van het milieu zoveel mogelijk buiten beeld houden. Dat zal ze de nodige moeite hebben gekost en als je het in de gaten hebt gekregen, doet het wel wat afbreuk aan de waarde van de serie. De beelden zijn desondanks zeer bijzonder en het is een merkwaardige mengeling van spanning en ontspanning om met een spinnende poes op schoot naar de wonderen van een onbedorven en van mensen verlaten natuur te kijken. Het is alsof er nooit een zesde scheppingsdag is geweest.

Herinstructie

De menselijke beïnvloeding was wel degelijk het onderwerp van een andere natuurdocumentaire die ik onlangs op de tv zag. Dit keer ging over de terugkeer van de wolf in het Yellowstone National Park in de Verenigde Staten. Ooit was het dier daar op initiatief van jagers en veetelers uit de omringende gebieden uitgeroeid. Het onvermijdelijke gevolg daarvan was dat de populaties van onder andere de kariboes te groot werden, welk probleem vervolgens op een rigoreuze en weinig selectieve wijze werd opgelost door de kuddes vanuit helicopters op te jagen en af te schieten. Op den duur waren daar veel mensen niet gelukkig mee waarop de wolf, ondanks protesten van omwonenden, werd geherintroduceerd in het park. Opvallend snel hebben zich daarna nieuwe biologische evenwichten ingesteld, waarbij de meest opvallende constatering van de onderzoekers was dat de grote hertachtigen oude beproefde vluchtstrategieën hanteerden, al hadden ze nog nooit wolven gezien. Kennelijk zat dat vluchtgedrag nog steeds opgesloten in het genetisch materiaal van de dieren.

Eten als een wolf

In de tv-uitzending werd niet aangegeven in welke mate de populatie van kariboes in het Yellowstone Park na de herinstructie van de wolf is afgenomen. Ik heb wel gegevens gevonden van een vergelijkbare situatie uit het Nationale Park Bialowieza, dat ligt op de grens van Polen

en Witrusland. Volgens bioloog Włodzimierz Jedrzejewski van het Instituut voor Zoogdieronderzoek van de Poolse Academie van Wetenschappen leven in het Bialowiezapark momenteel drie roedels wolven met elk zes tot acht dieren. Per dag eet een wolf tussen de zeseneenhalf en zeven kilo vlees. Dat is vergelijkbaar met wat een leeuw op de Afrikaanse savanne eet! Maar de Poolse wolven verbruiken meer energie. Ze moeten per dag ruim twintig kilometer lopen en in het oosten van het land ligt bovendien in doorsnee drie maanden per jaar sneeuw. Om aan dat vlees te komen doodt een wolvenroedel gemiddeld eens per drie dagen een edelhert. Wilde zwijnen worden nauwelijks door wolven gepredeerd en voor reeën schijnen ze zich al helemaal niet te interesseren. Deze laatste dieren vormen wel de voornaamste buit van de los of lynx. De wijfjes van dat dier pakken ongeveer elke twee dagen een ree. De mannetjes gemiddeld één per vijf dagen. Wisenten en elanden, die ook in het gebied voorkomen, worden alleen door de wolven bejaagd wanneer zij geen edelherten kunnen vinden. Tot twee keer, in 1880 en in de jaren zestig van de vorige eeuw, is de wolf door de mens in Bialowieza uitgeroeid. In de jaren daarna was er sprake van ongeveer een verdubbeling van de edelhertenstand. Via de uitgestrekte bossen ten oosten van het natuurpark keerden de wolven echter beide keren op eigen kracht vrij snel terug, waarna de oude populatieomvang weer snel werd bereikt. Dezelfde verdubbeling, gevolgd door een halvering tot het oude niveau vond plaats bij de reeënpopulatie toen de lynxen in ongeveer dezelfde periode als de wolven werden uitgeroeid en in de jaren erna, vanuit aangrenzende bosgebieden, weer terugkwamen. Dat de edelherten en reeën door wolven en lynxen worden gepredeerd, wordt door verschillende onderzoekers in Polen als gunstig beoordeeld. Een gezonde relatie tussen prooi en predator komt het hele ecosysteem ten goede.

Niet welkom

Terwijl de wolven in het Yellowstone Park en Bialowieza als een nuttig onderdeel van de natuur worden gezien, geldt dat (nog) niet voor de berggebieden in het zuiden van Zwitserland. Nadat de laatste Zwitserse wolf in 1872 bij Monte Ceneri was geschoten, heeft in de afgelopen zes jaar tot twee keer toe een exemplaar geprobeerd om vanuit Noord-Italië Zwitserland te heroveren. In 1995/1996 verbleef een wolf in het gebied tussen het Val Ferret en het Val d'Entremont en heeft in deze tijd honderdzeventien schapen en twee geiten gedood. Dat leidde tot grote conflicten. Zo betwijfelden de kantonale overheden of de wolf wel uit zichzelf de grens was overgestoken en niet door fanatieke milieuactivisten in het gebied was binnengesmokkeld. Enkele maanden geleden is een tweede wolf Zwitserland binnengedrongen en wel een stuk oostelijker in het Val Bregaglia (Bergell). Hier hebben de autoriteiten bepaald dat het dier zich aan maximaal vijftig schapen 'mocht' vergrijpen, waarna tot ingrijpen zou worden besloten. Helaas had de wolf na vijftig schapen en zelfs na het doden van een

edelhert, wat volgens een opmerking die ik in een Zwitserse krant las de jagers hem wel bijzonder kwalijk hebben genomen, nog steeds honger. Ik weet niet of de boeren de kadavers van de schapen steeds zo snel mogelijk hebben opgeruimd, want dat is natuurlijk een eerste aanmoediging voor vriend Isegrim om opnieuw op jacht te gaan. De Bergeller wolf kan het niet navertellen. Het dier is eind september doodgeschoten. Maar de Zwitserse natuurbeschermers en de boeren en schaapherders vliegen elkaar nog steeds in de haren.

Stoorzenders

Is er wel plaats voor de wolf in de Alpen? Grote, dunbevolkte gebieden zijn altijd zeer geschikt voor het dier. Juist de dalen aan de zuid- en zuidoostgrens van Zwitserland voldoen aan dat criterium. Bovendien zijn er vandaar uit goede ecologische verbindingen met de berggebieden in Italië, waar de wolf inheems is. In de afgelopen decennia is er in de praktijk van de veehouderij in de Zwitserse Alpen echter veel veranderd. Het aantal mensen dat er zijn brood mee verdient, is sterk teruggelopen en in de kleiner geworden boerengezinnen werken de kinderen in de zomermaanden al lang niet meer mee. De schaalvergroting in de veeteelt werkt ook door in de alpenweiden. Zo zien we dat tegenwoordig steeds meer grote schaapskuddes zonder dagelijks toezicht rondlopen. Voor een hongerige wolf is daarmee het vinden van een maaltijd natuurlijk sterk vereenvoudigd. De discussies gaan op dit moment onder andere over hoeveel toezicht (aan mensen en honden) er nodig is om een schaapskudde hoog in de bergen met succes te beschermen. Maar ik betwijfel of een objectieve discussie over het onderwerp vooralsnog mogelijk is. In feite is het tragisch dat juist in dunbevolkte en voor de landbouw marginale gebieden ontwikkelingen gaande zijn die de terugkeer van de wolf en andere internationaal onder druk staande diersoorten, zoals de lynx, belemmeren. Het grootste probleem in Zwitserland is in feite niet die enkele loslopende wolf, maar, naast kwesties als de zich steeds verder uitbreidende toeristische infrastructuur, het onvermogen om in de berggebieden nieuwe vormen van extensieve, ecologische en daarmee economisch verantwoorde veeteelt op te zetten. De jagers werken daarbij als stoorzenders. Zij willen hun hobby blijven uitoefenen en het is bekend hoe zij over een zichzelf regulerende natuur denken, waarin de predatoren de rol spelen die hen toekomt. Dat kan volgens hen dan ook nooit goed gaan en dus mag het niet. Als ik tenslotte een advies aan de wolven mag geven: ga nog een klein stukje verder naar het oosten, naar het Zwitserse Nationale Park. Daar schijnen soms wat teveel herten te zijn, hetgeen een probleem is voor de beheerders. Maak je populair en ga daar heen.

Jan Bouterse

Over recht en onrecht

De duivenjager

Pauline de Jong

Enige tijd geleden berichtten we in Argus over het feit dat door de provincies vergunningen werden verleend voor het afschieten van holenduiven, een diersoort die ten onrechte allerlei landbouwschade in de schoenen geschoven krijgt omdat jagers en boeren er kennelijk niet in slagen deze dieren te onderscheiden van de (vogelvrije) postduif en de houtduif, die wel geschoten mogen worden. Hoewel wij toen op allerlei punten in het gelijk werden gesteld en de vergunning (achteraf) nietig werd verklaard, doen de provincies alsof er niets gebeurd is en verlenen ongegeneerd vergunningen om op deze beschermde vogels te mogen schieten.

De Faunabescherming neemt hier uiteraard geen genoegen mee!

Een verslag van de auteur over recht en onrecht ten aanzien van de holenduif.

'Bescherming' van duiven

Er leven in Nederland verschillende duivensoorten die allemaal beschikken over een andere status.

Zo zijn er de zogenaamde 'stadsduiven' (het zijn in feite verwilderde postduiven en de nakomelingen ervan) die geheel vogelvrij zijn en in principe door iedereen mogen worden gedood. Overigens is er recent in de Tweede Kamer een motie aangenomen om deze vogelvrije status te veranderen en deze dieren meer bescherming te bieden. Helaas werkt onze democratie zo dat, ondanks het feit dat de democratisch gekozen Tweede Kamer in feite het laatste woord zou moeten hebben, staatssecretaris van Natuurbeheer mw. Faber (PvdA) een dergelijke motie gewoon naast zich neer kan leggen en dat inmiddels ook heeft gedaan.

Daarnaast zijn er de houtduiven die 'beschermd' zijn op grond van de huidige Jachtwet. Dat betekent dat deze diersoort het hele jaar vrij bejaagbaar en daarmee in feite onbeschermd is. Tenslotte zijn er holenduiven, turkse tortels en tortelduiven die op grond van de Vogelwet volledige bescherming genieten. Met name voor de holenduiven blijkt deze status in de praktijk weinig garanties te bieden. Er worden namelijk jaarlijks vergunningen verleend om deze vogelsoort toch met behulp van een geweer te doden.

De holenduif

Holenduiven zijn zo groot als postduiven en dus aanzienlijk kleiner dan houtduiven. Hun kleur is donkergrijs en ze bezitten een groene vlek aan beide

*Holenduif
(foto: Arnoud v.d. Berg)*

en de Wet

zijden van de hals. Op de vleugels zitten twee korte zwarte strepen. Holenduiven zijn erg schuw en laten zich moeilijk benaderen. Ze broeden, zoals hun naam al zegt, in allerlei holten zoals holle bomen en konijnenholten. Ze worden door hun onbekendheid vaak verward met ofwel houtduiven ofwel postduiven. Bovendien foerageren deze duivensoorten regelmatig in gemengde groepen. Dit is dan ook de reden dat er in verschillende provincies door jagers vergunning wordt aangevraagd om holenduiven te mogen doden. Niet dat deze holenduiven zoveel schade aanrichten in landbouwgewassen, maar jagers vrezen dat zij bij het schieten van houtduiven de Vogelwet overtreden wanneer er een holenduif wordt geraakt. In plaats van het vasthouden aan de regel: *'bij twijfel, niet doden'* wordt er voor de zekerheid vergunning aangevraagd om ook deze beschermde vogelsoort te doden. En het ergste is dat de vergunningverlenende overheid dergelijke verzoeken honoreert. Wij zijn de afgelopen periode in zowel Noord-Holland als Gelderland een juridische procedure gestart tegen dergelijke vergunningen voor het doden van holenduiven. In het hierna volgende artikel kunt u kennis nemen van de argumentatie van de jagers en van de vergunningverlenende provincies.

Vergunningverlening in Noord-Holland

In september 2000 vroeg een jager in Noord-Holland vergunning aan voor het schieten van holenduiven. Argument voor deze aanvraag was dat door deze diersoort grote schade zou

Houtduif (foto: Geurt Besselink)

Turkse tortel (foto: Geurt Besselink)

Tortelduif (foto: Arnoud v.d. Berg)

'Stadsduif' (foto: Mike Weston)

zijn aangericht aan een perceel bladkool (een soort koolzaad) bedoeld voor de teelt van zaaizaad in de Wieringermeer. Bij de aanvraag was een taxatierapport gevoegd van schade die op het perceel zou zijn aangericht. Volgens deze taxatie zou inmiddels twintig procent van het zaad verloren zijn gegaan hetgeen neerkomt op bijna drieëntwintighonderd kilo zaad! De taxateur kan uiteraard achteraf nooit zien door welke diersoort de schade is aangericht en deze moet dus afgaan op de melding van grondgebruiker of jager. Zoals wij hiervoor al hebben aangegeven hebben beiden er belang bij om de schade geheel toe te schrijven aan holenduiven. De jager kan namelijk op die grond vervolgens een vergunning aanvragen om holenduiven te mogen schieten zodat hij niet in de problemen komt wanneer hij zich tijdens de houtduivenjacht in de soort vergist. Voor de grondgebruiker geldt dat schade die is aangericht door houtduiven of andere het hele jaar door bejaagbare diersoorten over het algemeen niet wordt vergoed door het Jachtfonds. Hij zal deze schade in principe moeten verhalen op de jager waaraan hij de jacht heeft verhuurd, aangezien deze dan kennelijk niet voldoende heeft geschoten. Dat betekent een vervelende discussie met de jager waar een grondgebruiker niet op zit te wachten. Wanneer de schade echter geheel aan holenduiven kan worden toegeschreven wordt deze wel door het Jachtfonds uitbetaald aangezien het dan gaat om een onbejaagbare diersoort.

Schade

Het was dan ook geheel volgens verwachting dat in de aanvraag uitsluitend werd gesproken over holenduiven die verantwoordelijk werden gesteld voor de totale schade. Het zou daarbij gaan om vijftig tot vijfenzeventig exemplaren die dagelijks op het perceel aanwezig zouden zijn. Aangezien de schade, gelet op de eerste melding van de aanwezigheid van holenduiven en de datum van taxatie, in een ruime week moet zijn aangericht zouden deze vogels per stuk elke dag bijna vier kilo zaad moeten hebben gegeten! Bovendien betreft het een perceel gelegen in de Wieringermeer. Dit is een open poldergebied waar vrijwel geen oude en holle bomen aanwezig zijn en ook geen geschikt gebied is voor konijnen. De dichtheid van de holenduif is in dit gebied om die reden

dan ook gering. En terwijl iedereen kan begrijpen dat in dit geval de waarheid geweld is aangedaan besloot de provincie Noord-Holland toch om de vergunning te verlenen voor de periode van 20 september 2000 tot 1 september 2001. Dit is overigens verre van verrassend aangezien de provinciaal ambtenaar die zich tot nu toe met dit soort vergunningaanvragen bezighoudt zelf jager is. Hij begrijpt als geen ander het dilemma van de duivenjager en de risico's van verwarring met beschermde soorten.

Bezwaar

Wij tekenden onmiddellijk bezwaar aan tegen deze vergunning. Daarbij was ons argument niet alleen dat het onmogelijk is dat de genoemde schade door holenduiven kan zijn aangericht. Wij wezen de provincie tevens op allerlei alternatieve diervriendelijke middelen en methoden die kunnen worden ingezet om schade aan gewassen te beperken. Deze middelen waren in het geheel niet toegepast, zodat niet aan de voorwaarde genoemd in de wet was voldaan dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Zoals te verwachten was werd ons bezwaarschrift door de provincie ongegrond verklaard. Dat holenduiven als dader moesten worden aangewezen bleef men aannemelijk vinden en de suggestie dat er mogelijk ook andere diersoorten zijn die dit gewas wel lusten werd volkomen genegeerd. Ook alle door ons aangedragen alternatieven werden eenvoudig van tafel geveegd. Daarbij werden de meeste middelen als niet effectief afgedaan met de zinsnede *'langdurige ervaringen in het gehele land en de kennis die hierover aanwezig is bij het Jachtfonds hebben uitgewezen dat het betreffende middel een zeer beperkt resultaat heeft'*. De 'langdurige ervaringen' werden echter niet nader toegelicht zodat het niet duidelijk is over wiens ervaringen hier wordt gesproken, maar gelet op de ambtenaar die dit inbrengt gaan wij ervan uit dat het gaat om ervaringen van jagers. Ook verwijzing naar de kennis die bij het Jachtfonds aanwezig is belooft weinig goeds, aangezien ook hierin sprake is van een hoog jagersgehalte. Van een aantal middelen zoals een alarmpistool werd gesteld dat met dit middel de schade waarschijnlijk wel beperkt zou kunnen worden. Maar dit kan weer niet van de

grondgebruiker worden verwacht, omdat dit teveel tijd zou kosten, aldus de provincie.

Alternatieve middelen

Het valt ons overigens steeds weer op dat bij de beperking en voorkoming van schade aangericht door dieren de gekozen methode altijd direct samenhangt met de hobby van de eigenaar van het bedrijf of de verantwoordelijk medewerker. Bij bedrijven waar deze functie wordt bezet door een jager, of het nu gaat om een boerenbedrijf of om grote instanties als Rijkswaterstaat, Schiphol of een multinational in het havengebied, blijkt men altijd direct te kiezen voor het geweer als de meestultieme oplossing voor alle problemen. In dat geval blijkt het ook geen probleem te zijn wanneer hier door de jager vele uren aan wordt besteed, aangezien deze dat uiteraard met plezier doet. Bij bedrijven waar kennelijk geen jagers werkzaam zijn blijkt men zeer inventief te zijn bij het vinden van diervriendelijke alternatieven. Bij deze bedrijven blijkt uit ervaring dat allerlei werende en verjagende middelen wel degelijk uitermate effectief zijn.

Beroep

Wij hebben vervolgens tegen de beslissing op bezwaar beroep aangetekend bij de rechtbank in Haarlem. Daar bleek men niet onder de indruk te zijn van de ervaringen van de provinciale ambtenaar. In niet mis te verstane bewoordingen verklaarde de rechtbank ons beroep in haar uitspraak d.d. 28 mei 2001 gegrond en vernietigde zij de vergunning. De rechtbank overwoog hierbij dat bij het bestrijden van beschermde vogels zoals holenduiven alleen in laatste instantie voor het doden mag worden gekozen. Vanwege zijn beschermde status zou in ieder geval de nodige terughoudendheid moeten worden betracht, aldus de rechter. Het doden mag dan ook alleen aan de orde komen wanneer minimaal aannemelijk is gemaakt dat andere minder rigoureuze bestrijdingsmethoden niet tot een bevredigende oplossing kunnen leiden. Voorst was de rechtbank van mening dat in het onderhavige geval onvoldoende was komen vast te staan dat alle door ons genoemde alternatieven niet effectief zijn en daarnaast hadden de algemene opmerkingen zoals 'ervaringen in het hele land' en 'kennis van het

Holenduif (foto: Arnoud v.d. Berg).

Houtduif (foto: Geurt Besselink).

Jachtfonds' op zijn minst onderbouwd moeten zijn met concrete en verifieerbare gegevens.

Opnieuw vergunning

Wij zijn erg blij met deze heldere en bruikbare uitspraak van de rechtbank in Haarlem en hebben deze uitspraak inmiddels aangehaald bij enkele volgende door ons gevoerde zaken. Wie schetst echter onze verbazing toen wij een maand later, namelijk op 29 juni 2001, een kopie ontvingen van de nieuwe vergunning voor het doden van holenduiven op hetzelfde perceel bladkool die wederom voor een heel jaar is verleend. In deze vergunning werden de door ons aangedragen alternatieven wederom afgedaan als niet effectief. Weliswaar werd er nu niet alleen gewezen op langdurige ervaringen in het hele land, maar werden ook een tweetal rapporten aangehaald waaruit zou blijken dat deze middelen niet effectief zouden zijn.

Ook tegen deze vergunning hebben wij onmiddellijk bezwaar aangetekend en bovendien hebben wij bij de rechtbank in Haarlem een verzoek ingediend om deze vergunning te schorsen. Naar onze mening zijn de gegevens vermeld in beide rapporten namelijk onjuist geïnterpreteerd of zelfs opzettelijk verkeerd weergegeven. Eind juli ontvingen wij de uitspraak en wederom was de rechtbank het met ons eens. De rechter verwees hierbij naar de uitspraak van mei en stelde dat de provincie onvoldoende, of zeg maar geen, rekening had gehouden met de opmerkingen uit de vorige uitspraak. De rechter was bovendien bijzonder ontstemt over het feit dat de provincie zich op enkele rapporten meende te kunnen beroepen maar deze stukken niet naar de rechtbank had toegestuurd. De vertegenwoordiger van de provincie reageerde hier tijdens de zitting op door te zeggen dat ze dat was vergeten. Naar onze mening waren de

rapporten expres niet ingediend, aangezien de rechter dan ook zou kunnen zien dat de provincie de inhoud van deze rapporten opzettelijk onjuist had geïnterpreteerd. De vergunning werd geschorst.

Beslissing provincie

Vervolgens moest uiteraard op ons bezwaarschrift worden beslist. Tijdens de hoorzitting die hiervoor werd gehouden bleek opeens dat de grondgebruiker is gestopt met de teelt van bladkool voor de zaaizaadteelt. Dat betekende dat de vergunning dus niet langer meer nodig was en de vergunning werd ingetrokken. De provincie heeft vervolgens toch inhoudelijk op ons bezwaar beslist. Het verbaasde ons niet dat ons bezwaarschrift wederom ongegrond werd verklaard. Omdat de vergunning niet meer bestond hadden wij geen belang meer bij voortzetting van deze procedure. Wel hebben wij naar aanleiding van de beslissing

middels een brief aan de provincie laten weten het absoluut niet eens te zijn met de beslissing. En wanneer in de toekomst wederom een soortgelijke vergunning zal worden verleend zullen wij niet aarzelen om hiertegen opnieuw alle juridische stappen te ondernemen die mogelijk zijn.

Vergunningverlening in Gelderland

Ook in Gelderland hebben jagers 'problemen' met duiven. Op 11 mei 2001 werd door de provincie Gelderland een vergunning verleend voor het doden van holenduiven voor twee percelen erwten met een totale omvang van vier hectare. De vergunning was verleend voor de periode van 20 april (!) tot 30 september 2001. Medewerkers van onze organisatie zijn naar de opgegeven percelen gaan kijken en kwamen tot de opmerkelijke conclusie dat op het ene perceel in het geheel geen erwten aanwezig waren en dat op het andere

perceel afgezien van erwten (circa anderhalve hectare) ook maïs en een groenbemester waren ingezaaid. Op dit perceel waren bovendien slechts enkele holenduiven aanwezig. Ook tegen deze vergunning dienden wij bezwaar in bij de provincie en vroegen direct ook een schorsing aan bij de rechtbank in Arnhem. Ook in deze procedure waren onze voornaamste argumenten om bezwaar te maken dat er op geen enkele manier was aangetoond dat door holerduiven belangrijke schade aan erwten was aangericht of zou worden aangericht. Bovendien was er ook in dit geval nauwelijks moeite gedaan om de eventuele vogels op een diervriendelijke wijze te weren of te verjagen.

Gegevens ontbreken

Ook in dit geval bleek de provincie niet te beschikken over gegevens op basis waarvan het verlenen van een dergelijke vergunning gerechtvaardigd kon worden. In een brief aan de rechtbank

waarin werd gereageerd op ons schorsingsverzoek kwam de provincie niet verder dan opmerkingen als *'betrokkene ondervindt veel schade van foeragerende duiven, die in groten getale zijn percelen bezoeken'* en *'holenduiven laten zich niet of nauwelijks verjagen door andere, meer vogelvriendelijke middelen'*. Dat deze dieren zich niet zouden laten verjagen is gelet op hun schuwheid uiterst ongeloofwaardig. Bovendien valt ons op dat in deze brief wordt gesproken over 'duiven' en niet over holenduiven. Zoals hiervoor is aangegeven is wel duidelijk hoe dat komt. Ook hier verloochenen de duiven hun normale gedrag niet en zijn groepen houtduiven aanwezig waartussen zich enkele holenduiven bevinden. De provincie Gelderland bleek tijdens de zitting van de rechtbank de schade niet met cijfers te kunnen onderbouwen en ook deze provincie beschikte niet over nadere gegevens omtrent de werking van alternatieve middelen.

Jachtveld

Overigens werd het ons door ons bezoek aan de onderhavige percelen wel duidelijk wat de achterliggende reden was voor deze vergunningaanvraag. Zoals gezegd was er slechts een klein perceel erwten te vinden, maar is het wel een gewas waarvan bekend is dat het door duiven graag wordt gegeten. Door bewust dit gewas te noemen en ervan uit te gaan dat een afschotvergunning voor een dergelijk schadegevoelig gewas wel door iedereen acceptabel zal worden gevonden gingen zowel de provincie als de jager ervan uit dat niemand hier iets achter zou zoeken. Toen wij het perceel, dat met verschillende gewassen was beplant, bezochten bleek het echter te gaan om een terrein dat helemaal was ingericht voor de jacht. Zo was er aan de kant van de openbare weg en waar zich dus nieuwsgierige buitenstaanders zouden kunnen bevinden maïs gezaaid. Dit gewas groeit snel en wordt zo hoog dat

2

Overzichtsfoto's van de voor de jacht ingerichte percelen bij Heteren met hoog gras voor om hazen aan te trekken (1), erwten voor duiven, groenbemesters voor fazanten (2) en een gegraven eendenpot voor watervogels (3). Om het perceel heen is een brede strook maïs ingezaaid om het

geheel aan het oog van nieuwsgierigen te onttrekken. Een opgeworpen aarden wal aan de Noordkant (4) en het hoge maïs moeten de jagers dekking bieden tijdens de jacht. Kan hier landbouwschade in de zin van de Wet worden aangericht? (zie de tekst) (foto's: Rob Busser).

hierdoor de rest van het perceel aan het oog wordt onttrokken. Aan één zijkant was een aarden wal gemaakt en ingeplant met struikjes waarlangs een brede strook was ingezaaid met groenbemester, of zoals de jager het zelf noemde 'braakzaad', hetgeen een aantrekkelijke subsidie kan opleveren en ook interessant is voor allerlei diersoorten zoals fazanten. In het midden was een veldje erwten gezaaid, voor het aantrekken van houtduiven. Aan de andere zijkant was eveneens maïs gezaaid kennelijk met de bedoeling om de jager voldoende camouflage te bieden tijdens de (duiven)jacht. Achterop het perceel was tenslotte graan ingezaaid waar allerlei diersoorten zoals hazen op afkomen. En tenslotte constateerden wij tevens achterin het veld een gegraven eendenput die kennelijk is bedoeld om watervogels zoals wilde eenden aan te trekken. Bij een dergelijke geheel ingericht jachtveld is het uiteraard vervelend wanneer men

1

3

dan niet ongelimiteerd op houtduiven zou kunnen schieten als gevolg van de ertussen aanwezige holenduiven. Vandaar dat deze vergunning was aangevraagd en uiteraard ook door deze jachtvriendelijke provincie zonder moeite was verleend.

Geen schorsing

De rechtbank in Arnhem deed vervolgens een uitermate merkwaardige uitspraak. Met ons was de president van de rechtbank, mr. W.F. Bijloo, van mening dat aan een vergunning voor het doden van beschermde vogels hoge eisen moeten worden gesteld. Zo dient in de beslissing uitgebreid in te worden gegaan op de vraag of er sprake is van belangrijke schade en tevens dient te worden nagegaan welke alternatieve middelen toepasbaar zijn en of deze tot een bevredigende resultaat zullen leiden. De rechter deelde onze mening eveneens dat in het onderhavige geval nergens uit de stukken was gebleken dat aan deze voorwaarden was voldaan. Toch meende de rechter dat deze ernstige gebreken niet konden leiden tot een schorsing van deze vergunning. De rechter meende namelijk dat de ontbrekende gegevens wel zouden worden aangevuld tijdens de behandeling van ons bezwaarschrift. De rechter ging er derhalve vanuit, zonder dat hij over feiten beschikte en ondanks de door ons ingebrachte bewijzen van het tegendeel, dat er in het onderhavige geval door holenduiven wel degelijk belangrijke schade is aangericht aan erwten en dat de schadecijfers in de loop van de procedure wel boven water gehaald zouden kunnen worden. Ook was deze rechter er kennelijk van overtuigd dat alternatieve middelen niet effectief zijn en dat alleen het geweer als effectief kan worden beschouwd. En ook deze overtuiging was nergens op gebaseerd.

Onrecht

Een dergelijke vooringenomenheid is strijdig met het bestuursrecht. De rechter dient zich te baseren op gegevens en op feiten en kan niet afgaan op loze stellingen en aannames. Zoals de rechtbank zelf heeft geconstateerd heeft de provincie een vergunning verleend voor het doden van beschermde vogels zonder dat zij kennelijk beschikt over bewijzen dat er sprake is van belangrijke schade. De Vogelwet is hierover echter heel duidelijk. Vergunning kan pas

worden verleend nadat is aangetoond dat er sprake is van belangrijke schade of wanneer op basis van harde feiten kan worden aangenomen dat er sprake is van een reële schadedreiging. Aan deze voorwaarde is niet voldaan, zodat alleen al op deze grond de vergunning nooit had mogen worden verleend. Dit is wat de rechter had moeten beoordelen. De onderhavige uitspraak is dan ook strijdig met de wet, aangezien de rechter heeft bepaald dat er rustig doorgeschoten kan worden ondanks het feit dat niet aan de voorwaarden van de Vogelwet is voldaan. Op die manier heeft het aanvragen van een schorsing bij deze rechter geen enkele zin. Of de vergunning nu wel of niet terecht is verleend is kennelijk niet ter zake, aangezien een schorsingsverzoek in alle gevallen zal worden afgewezen!

Vervolg

bezwarenprocedure

Tegen een beslissing op een verzoek om schorsing staat geen hoger beroep open. Bovendien kan logischerwijze tijdens de bezwarenfase maar één keer om een schorsing worden verzocht. Consequentie van deze uitspraak was dan ook dat wij vervolgens moesten afwachten tot de provincie op ons bezwaar zou beslissen. De provincie toonde echter geen enkele haast, aangezien de vergunning niet was geschorst en dus gewoon kon worden gebruikt. Aangezien de vergunning geldig was tot 30 september vreesden wij dat er pas na die datum een beslissing zou worden genomen. In de Algemene wet bestuursrecht zijn echter termijnen gesteld voor het beslissen op bezwaar. Zo dient een vergunningverlener uiterlijk binnen veertien weken na het indienen van het bezwaarschrift hierop een beslissing te nemen. In dit geval betekende dat dat de beslissing begin augustus zou moeten worden genomen. Wij hebben de provincie hier ook per brief uitdrukkelijk op gewezen, maar begin augustus kregen wij bericht dat de hoorzitting van de Commissie voor bezwaar- en beroepschriften pas op 22 augustus was gepland. Deze Commissie zou vervolgens eerst een advies uitbrengen waarna er pas officieel een beslissing zou worden geformuleerd. Dat betekende dat de beslissing nog vele weken op zich zou laten wachten. Wij besloten daarop om bij de recht-

bank beroep aan te tekenen tegen het niet tijdig beslissen. De rechtbank in Arnhem stelde ons bij uitspraak d.d. 28 augustus 2001 in het gelijk en bepaalde dat de provincie binnen twee weken na deze uitspraak alsnog een beslissing moest nemen. Weer gebeurde er niets. En half september hebben wij opnieuw geklaagd bij de rechtbank. En wederom werden wij door de Arnhemse rechter in het gelijk gesteld. Nu bepaalde hij bij uitspraak d.d. 20 september 2001 dat de provincie binnen vijf dagen alsnog een beslissing moest nemen. En voorts bepaalde de rechter dat elke dag dat de provincie in gebreke zou blijven deze een dwangsom van fl. 1000,- aan ons zou moeten betalen!

Dat werkte wel. Op 27 september (!) ontvingen wij per fax de beslissing op ons bezwaar. Het verbaasde ons niet dat ons bezwaar hierin ongegrond werd verklaard.

Aangezien de vergunning drie dagen later zou verlopen had het voor ons weinig zin meer om in beroep te gaan vanwege het ontbreken van procesbelang. Wij hadden weliswaar kunnen aanvoeren dat dezelfde vergunning vermoedelijk volgend jaar opnieuw zou worden verleend maar dan zou de provincie ongetwijfeld tegenover de rechter verklaren dat dit niet waarschijnlijk zou zijn. En aangezien de rechtbank tijdens het schorsingsverzoek ook meer waarde hechtte aan de niet onderbouwde en onwaarschijnlijke opmerkingen van de provincie dan aan onze argumenten besloten wij deze gok maar niet te wagen. Concluderend merken wij op dat dankzij het opzettelijk tijdrekken van de provincie de betreffende jager zijn hobby deze zomer ongestoord heeft kunnen voortzetten en dat ons recht op bezwaar en beroep vakkundig buiten werking is gesteld.

Overigens kwam de beslissing uiteindelijk twee dagen later dan de rechter had opgedragen, zodat wij de provincie hebben verzocht de dwangsommen voor twee dagen overschrijding van de termijn, zijnde fl. 2000,-, aan ons te betalen. De provincie liet daarop weten daartoe geen aanleiding te zien, aangezien de beslissing weliswaar pas op 27 september was verzonden maar al op 24 september was genomen!

De ecovisie en de Flora- en

Beleidsvisie van De Faunabescherming (4)

Jan Bouterse

Het oorspronkelijke plan was om in dit vierde deel van de Beleidsvisie de 'ecovisie', aan te geven wat door De Faunabescherming wordt gezien als de meest geschikte wet- en regelgeving met betrekking tot de fauna. Bij nader inzien leek het echter beter dat niet te doen. Dit zou verwarring kunnen scheppen in de toch al onduidelijke situatie van dit moment, nu de oude wet- en regelgevingen nog van kracht zijn, maar op het punt staan vervangen te worden door de Flora- en faunawet.

De Faunabescherming heeft in de afgelopen jaren de ontwikkelingen rond de totstandkoming van de Flora- en faunawet nauwgezet gevolgd (zie onder andere het artikel van Pauline de Jong in *Argus* 1997/4). In dat artikel is te lezen dat deze Wet, ondanks alle goede bedoelingen en mooie woorden van de politici, in de praktijk op verschillende punten geen verbetering betekent. In sommige opzichten dreigt er zelfs een duidelijke verslechtering ten opzichte van de vroegere wet- en regelgeving. Grote waakzaamheid is vereist omdat de ontwikkelingen in de afgelopen jaren dat ongunstige beeld helaas slechts hebben versterkt. Dat is de reden dat het verstandiger lijkt om in dit deel van deze beleidsvisie in de eerste plaats nader in te gaan op enkele van onze bezwaren met betrekking tot de Flora- en faunawet. Daarna wordt geschetst in welke richting De Faunabescherming denkt wanneer het gaat om een betere regelgeving en organisatie van de uitvoering van de wet. Het belangrijkste deel daarvan is een systematische benadering van de complexe kwestie van de schadebestrijding.

Internationale regelgeving

Allereerst nog twee opmerkingen. Ten eerste is het niet de bedoeling om alle aspecten van de Flora- en faunawet in extenso te behandelen. Zo zal de gecompliceerde ontstaansgeschiedenis hier niet ter sprake komen. Daarop zal in een volgend artikel nog apart worden ingegaan. Dan zullen ook de pogingen van De Faunabescherming en van andere organisaties op het gebied van fauna- en natuurbescherming om

faunawet

zicht te houden op alle ontwikkelingen aan de orde komen.

De tweede opmerking is dat de Flora- en faunawet in de plaats komt van eerdere wetten en regelingen (zoals de Natuurbeschermingswet en Jachtwet). Bovendien zal er in de toekomst door de overheden rekening moeten worden gehouden met internationale verdragen en Europese regelgeving. Voor een deel hebben deze betrekking op soortbescherming (zoals de verdragen van Bonn en Bern, 1979); voor een ander deel op gebiedsbescherming (bijvoorbeeld de Habitatrictlijn). In het verleden hebben natuurbeschermingsorganisaties de Nederlandse overheid er meer dan eens op aangesproken haar verantwoordelijkheden ten aanzien van deze internationale regels (bijvoorbeeld bij de bescherming van de Waddenzee) nauwkeuriger te nemen. Steeds weer blijkt onze overheid echter de neiging te hebben zich te verschuilen achter de volgens haar voortreffelijke eigen wetgeving, die naadloos zou aansluiten op die internationale regelingen en accoorden. Ook op deze materie zal hier niet verder worden ingegaan. Het heeft echter wel onze voortdurende aandacht.

Enkele opmerkingen bij de Flora- en faunawet

- De Flora- en faunawet is een zogenaamde raamwet. Daarin worden in algemene termen de hoofdlijnen van de Wet aangegeven. De concrete uitwerking en invulling wordt naderhand geregeld in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's). Bij die AMvB's (waarvan er tot nu toe zes zijn gepubliceerd) gaat het om belangrijke zaken, zoals het Jachtbesluit waarin onder meer is aangegeven hoe groot een jachtterrein

tenminste moet zijn (veertig hectare per jachthouder) en het Besluit beheer en schadebestrijding, waarin bijvoorbeeld wordt aangegeven voor welke terreinen (sportvelden, industrieterreinen, begraafplaatsen) en onder welke voorwaarden, ontheffing of vrijstelling kan worden verleend in het kader van beheer of schadebestrijding.

Ons bezwaar tegen het aanvullen van een raamwet met AMvB's is dat de democratische controle in de praktijk wordt bemoeilijkt. Weliswaar zijn door de Tweede Kamer ten aanzien van enkele AMvB's moties van wijziging ingediend, maar daar is door de staatssecretaris tot op heden niets mee gedaan en wij zijn bang dat zij de moties zonder toelichting naast zich neerlegt. Dit is des te verontrustender omdat er volgens ons sprake is van een groeiende tegenstelling. De (raam)wet bevat een aantal goede elementen. Zo is het aantal bejaagbare diersoorten beperkt, wordt er gesproken over intrinsieke waarde en de bescherming van de fauna en krijgen de niet-gehouden dieren meer ruimte. In de AMvB's wordt de in de Wet bedoelde bescherming weer in sterke mate ingeperkt en krijgen de jagers in het kader van (of onder het mom van) schadebestrijding juist de ruimte om ontheffingen of vrijstellingen voor hun activiteiten aan te vragen.

- De uitvoering van de Flora- en faunawet wordt uitbesteed aan de provincies. Deze vorm van decentralisatie is op zichzelf niet goed of slecht, maar geeft in de praktijk problemen. Zo lijkt het erop dat de meeste provincies (nog) niet over voldoende deskundig kader beschikken

Foto's: Rob Busser

om alle werkzaamheden te verrichten. Een gevaar van de decentralisatie is dat er tussen de provincies verschillen op kunnen treden met betrekking tot het in de praktijk brengen van de in de Wet en de AMvB's bedoelde beschermings- en schadebestrijdingsregels en richtlijnen. Voorbeeld daarvan zijn het nemen van een besluit om alle jacht te verbieden bij strenge vorst, langdurige droogte of bij andere extreme omstandigheden (uitbraak van MKZ!). Verder is het de vraag of het ministerie van LNV in staat is in de toekomst de provincies inzake faunabescherming en schadebestrijding tijdig te instrueren of zonodig te corrigeren. De decentralisatie maakt het verder moeilijk voor relatief kleine organisaties als De Faunabescherming om van alle ontwikkelingen tijdig op de hoogte te zijn en eventueel actie te ondernemen.

- In de provincies worden momenteel Faunabeheereenheden (FBE's) ingesteld, waarin naast de jagersvereniging (KNJV) vijf andere organisaties participeren: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Unie van (Provinciale) Landschappen, LTO-Nederland (de land- en tuinbouworganisaties) en de Federatie van Particuliere Grondbezitters. Merkwaardigerwijs zijn de gemeentes, die toch de grootste grondbezitters zijn, niet in de FBE's vertegenwoordigd. Organisaties als de provinciale milieufederaties, maar ook Dierenbescherming en De Faunabescherming zijn eveneens niet welkom. Wel kunnen die hun zegje doen in 'platforms' die door sommige provincies zijn ingesteld om zich breder te laten informeren over flora- en fauna-aangelegenheden. Het is echter de vraag in hoeverre eventuele kritische geluiden ook worden gehoord. De belangrijkste beslissingen over afschotvergunningen en andere aspecten van faunabeheer en schadebestrijding zullen in de FBE's worden genomen. De hierboven genoemde samenstelling van de FBE's stemt ons dan niet hoopvol. Niet alleen zijn de jagers via de KNJV rechtstreeks vertegenwoordigd, maar de ervaring leert dat ook twee van de vijf andere organisaties (de LTO's en de Federatie van Particuliere Grondbezitters) worden gedomineerd door jagers of in ieder geval door mensen die schadebestrijding belangrijker vinden dan faunabescherming. Het is daarbij maar zeer de vraag of de drie andere

partijen (de natuurbeschermingsorganisaties) in de FBE's enig weerwerk kunnen of willen leveren. Zij hebben de handen vol aan het beheer van hun eigen terreinen en hebben - zo leert wederom de praktijk - uit eigen belang reden genoeg om conflicten met de landbouw en andere grondbezitters uit de weg te gaan.

- Het is de bedoeling dat alle FBE's faunabeheerplannen gaan maken, die geldig zullen zijn voor een periode van maximaal vijf jaar. Deze plannen worden in de Flora- en faunawet verplicht gesteld, omdat zonder deze plannen geen vergunningen in het kader van de schadebestrijding worden gegeven. Op dit moment (november) zijn nog geen faunabeheerplannen - die openbaar ter inzage zullen moeten worden gelegd - gepubliceerd. Uit wat er tot nu toe bekend is geworden, is bij De Faunabescherming de vrees ontstaan de Faunabeheerplannen in zulke algemene en daarmee vage termen zullen worden gesteld, dat de uitvoerders (de jagers) er alle kanten mee op kunnen zonder dat ze bang hoeven zijn voor enige kritische controle. Ook valt niet te verwachten dat in die plannen enige aandacht zal worden besteed aan de (actieve) bescherming van grote groepen van dieren. Te denken valt hier aan insecten, vlinders, vleermuizen en de bodemfauna, maar ook vogels (van de huismus tot aan roofvogels) en vissen.

- Een slotopmerking met betrekking tot de totstandkoming van de Flora- en faunawet. Een aantal ontwikkelingen heeft bijgedragen tot de huidige weinig heldere situatie. In de eerste plaats is er van de initiatiefnemers tot de Wet de oprechte wens geweest het vroegere geheel aan wetten en regels te vereenvoudigen en tot één nieuwe wet samen te voegen. Dat is tot op zekere hoogte wel gelukt, maar de constructie van een raamwet met toegevoegde AMvB's zal ook in de toekomst tot nieuwe complicaties en daarmee tot verwarring leiden. In de tweede plaats is daar het verschijnsel van deregulatie en decentralisatie: de landelijke overheid, die de uitvoering van wetten en regels afschuift naar de provincies, terwijl die daar organisatorisch nog niet op zijn ingericht. In de derde plaats is daar het front van de jachtwereld dat in eerste instantie sterk negatief op de

nieuwe Flora- en faunawet heeft gereageerd, maar daarna alles op alles heeft gezet te redden wat er te redden is en nu een dikke vinger in de pap lijkt te krijgen op provinciaal niveau. Dat jagersoffensief is redelijk geruisloos verlopen en leidt in het meest ongunstige geval tot een situatie dat in de toekomst in het kader van schadebestrijding op grote schaal vergunningen zullen worden verstrekt die zo ruim zijn opgesteld, dat nauwelijks meer te controleren is wie wat en waar mag schieten. Het is goed dat faunabeheerplannen en vergunningen voor iedereen ter inzage zullen zijn, maar het is niet goed wanneer deze zaken uitmunten in vaagheden. Al met al is het gevaar niet denkbeeldig dat na de invoering van de Flora- en faunawet nog meer gejaagd gaat worden dan vroeger en dat verschillende groepen van dieren in feite minder beschermd zijn dan voorheen.

Enkele ideeën voor een betere wet- en regelgeving met betrekking tot de niet-gehouden dieren

- In een goede wetgeving moet uitvoerig aandacht worden besteed aan de plaats en de mogelijkheden van de natuur (zoals natuurlijke ontwikkelingen, natuurlijke kringlopen en natuurbouw) in Nederland en moet verder op systematische wijze worden geïnventariseerd wat de oorzaken zijn van voor- en achteruitgang van planten- en diersoorten. Wat betreft de niet-gehouden dieren zou

- uitgebreid moeten worden gekeken naar de aard van de bedreigingen van faunapopulaties in verschillende ecosystemen, vervolgens
- naar de mogelijkheden voor actieve bescherming (bijvoorbeeld via natuurbouw of andere vormen van aanpassen van biotopen) en tenslotte
- naar de gevolgen van interacties van faunapopulaties met de menselijke samenleving. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om schade aan land-, tuinen en bosbouw, zou het goed zijn wanneer er eerst een fundamentele discussie (aan de hand van de resultaten van grondig wetenschappelijk onderzoek) wordt gevoerd over aspecten als hoeveel van deze schade onvermijdelijk - en daarmee acceptabel - is, wat de mogelijkheden en consequenties zijn van het verjagen van dieren of

van andere, methoden om schade te beperken of te bestrijden.

Een ander aspect van het faunabeheer dat in de wetgeving goed moet worden geregeld is

- dat van de (her)introductie van diersoorten of de verwildering cq. inburgering van elders uitgezette en zich naar Nederland uitbreidende dierpopulaties. Welke soorten komen voor (her)introductie in aanmerking, wie mag of moet die projecten uitvoeren en wie moet ze controleren.
- Omdat de natuur (naast planten en dieren ook de abiotische factoren als lucht, water en bodem) voor de gehele Nederlandse samenleving van belang is, moet zowel in de sfeer van beleidsvorming als van de uitvoering een breed aanbod aan groepen uit die samenleving worden betrokken en verantwoordelijkheid kunnen dragen. Alle regelingen, besluiten en acties moeten tijdig openbaar worden gemaakt. Verder moet het mogelijk zijn (en blijven) dat daartegen door rechtspersonen beroep kan worden aangetekend.
- Ten aanzien van de schadebestrijding (schade aan landbouwgewassen of objecten als sportvelden, begraafplaatsen en dergelijke) kan het volgende worden gezegd, niet valt niet te ontkennen dat schade door niet-gehouden dieren optreedt of kan optreden. De vraag is of en hoe er maatregelen tegen deze schade moeten of kunnen worden ondernomen. De Faunabescherming vindt om de volgende redenen dat terughoudendheid betracht moet worden met het geven van vergunningen tot schadebestrijding:
  - De ervaring heeft ons geleerd dat er nog al eens meldingen van gevallen van schade worden gedaan die op een of meerdere punten niet correct zijn.
  - Het op grote schaal uitgeven van vergunningen is tegen de geest van de Flora- en faunawet. De Wet is namelijk gericht op de bescherming van planten en dieren en niet op de vernietiging ervan.
  - Een van de vormen van schadebestrijding is het doodmaken van dieren. Dat gaat in de eerste plaats gepaard met dierenleed en met de

verstoring van dierenpopulaties. In de tweede plaats is het meestal niet meer dan een vorm van symptoombestrijding, die vaak alleen op korte termijn of soms ook in het geheel niet effectief is.

- De Faunabescherming is voorstander van inperking van het bezit en gebruik van wapens, omdat deze een risico vormen voor de veiligheid van mens en dier. Wij vinden daarom dat de personen en organisaties die beleidsmatig of als uitvoerders van maatregelen betrokken zijn bij schadebestrijding, zich kritisch en terughoudend moeten opstellen bij het beoordelen van de aanvragen van vergunningen. Omdat het aantal bejaagbare soorten in de Flora- en faunawet tot zes (in de praktijk vijf) is teruggebracht, valt een aanzienlijke toename van het aantal aanvragen voor het doden van 'niet-bejaagbare' soorten te verwachten. De vraag is dan steeds of het wel echt gaat om schadebestrijding, of dat er wellicht eerder sprake is van de wens om op een of andere manier te kunnen jagen. Het lijkt ons zmvof dat door de betrokkenen een strak protocol wordt gevolgd. Daarin moet duidelijk worden aangegeven wie de schade meldt; wat zijn of haar

economische relatie tot het schadegeval is; waar de schade betrekking op heeft; waar de schade plaatsvindt en welke maatregelen zijn of worden genomen om de schade te voorkomen of te beperken.

Verder moet duidelijk zijn dat wanneer besloten wordt tot één van de directe maatregelen (zie *Beleidsvisie deel 1 in Argus 2000/1*), wie deze uitvoert, wanneer en met welke middelen deze worden uitgevoerd en wat de resultaten zijn. Over de uitvoering van de schadebestrijding moet rapport gemaakt worden, zodat achteraf de effectiviteit van de maatregelen kan worden aangetoond en geëvalueerd. Als algemene regel zou moeten gelden dat alle vergunningen 'beperkt' van karakter zijn, zodat controle mogelijk is en zo goed mogelijk in de geest van de Flora- en faunawet wordt gehandeld.

Het is beslist nodig dat het 'buitengebeuren' beter gecontroleerd gaat worden. Daarbij gaat het niet alleen om de vraag of vergunningen al of niet terecht worden aangevraagd en volgens de regels worden uitgevoerd, maar ook of er sprake is van illegale vormen van jacht en in feite van alle overtredingen die het milieu betreffen.

WADBIOLOGEN MOGEN NIET ZWIJGEN

In de vorige Argus (2001/3) beschreven Norman van Swelm en Pauline de Jong de gang van zaken rond de vergunningverlening ten behoeve van de mechanische kokkelvisserij in de Oosterschelde. Omdat de Oosterschelde een beschermd natuurgebied is, waarop zo ongeveer alle wetten in het kader van de (inter)nationale natuurbescherming van toepassing zijn, dienen de kokkelvisserij voor hun activiteiten vergunning aan te vragen bij het ministerie van LNV. Vanzelfsprekend zou men verwachten dat een vergunningaanvraag voor een economische activiteit als de mechanische kokkelvisserij, die zeer ernstige negatieve gevolgen heeft voor de natuur, in beschermd natuurgebied als de Oosterschelde geen schijn van kans zou maken. Niets bleek echter minder waar en De Faunabescherming moest keer op keer de verleende vergunningen aanvechten. Terecht werd dan ook de vraag gesteld: wat voor waarde heeft zo'n status als 'beschermd wetland' ingevolge het Verdrag van Ramsar, de aanwijzing als 'speciale beschermingszone in het kader van de EG-Vogelrichtlijn' of als staatsnatuurmonument onder het regiem van de Natuurbeschermingswet eigenlijk? Met betrekking tot de gang van zaken in de Oosterschelde kan men helaas geen andere conclusie trekken dan dat het vooral mooie woorden zijn, waarmee de Nederlandse regering de indruk probeert te wekken dat men het beste voor heeft met de natuur. Het tekenen van verdragen of het plaatsen van natuurgebieden op internationale lijsten heeft echter alleen waarde als

men bereid is de daaraan verbonden consequenties ook te aanvaarden. Eén van die consequenties is dat activiteiten die de natuur mogelijk verstoren of bedreigen, niet moeten worden gedoogd. Laat staan dat er vergunningen worden verleend voor activiteiten, die aantoonbare schade aanrichten aan plant of dier! Zowel in het geval van de Oosterschelde als in dat van de Waddenzee heeft het ministerie van LNV zich hieraan keer op keer weten te onttrekken. Het meest schrijnende voorbeeld hiervan is dat van de al genoemde mechanische kokkelvisserij. Telkens opnieuw werd door het ministerie vergunning verleend voor deze destructieve vorm van natuur'gebruik', met als enige argument dat er geen wetenschappelijk bewijs is geleverd dat deze vorm van visserij schadelijk

is voor de natuur. Staatssecretaris Faber maakt hierbij handig gebruik (of misbruik) van het feit dat de natuur zich niet laat vastleggen in eenvoudige cijfertjes en kille reken-sommetjes, laat staan in economisch meetbare eenheden. Want hoewel iedereen op zijn klompen kan aanvoelen dat als je de fundering onder een gebouw weghaalt,

het gebouw instort, wil de staatssecretaris kennelijk eerst de puinhopen zien. En dat is nu juist waar biologen telkens voor waarschuwen. Er is veel onderzoek, ook lange termijn onderzoek, gedaan naar de gevolgen van de zogenaamde bodem-beroerende visserij, waartoe

de mechanische kokkelvisserij en ook de boomkorvisserij (op platvissen; onder andere in de Noordzee) behoren. Uir dat onderzoek is ook allang duidelijk geworden dat deze vorm van visserij onomkeerbare schade aan de natuur aanbrengt en directe gevolgen heeft voor bijvoorbeeld de stand van scholeksters en van eidereenders in de Waddenzee. Hoeveel bewijs wil de staatssecretaris eigenlijk? Moet de kokkel net als ooit de oester eerst helemaal verdwijnen?

Begin november bezocht Faber het onderzoeksinstituut Alterra op Texel. Biologen van dit instituut

houden zich al decennia lang bezig met onderzoek in Wadden- en Noordzee en hebben dan ook regelmatig; volkomen terecht hun bezorgdheid uitgesproken over de genoemde visserijmethoden en de voedselschaarste voor zeevogels, die daar het gevolg van is. Door deze uitspraken werd het Ministerie regelmatig in het nauw gebracht. Faber bleek daar volgens de Wegener Bladen van 8 november niet van gediend. Onder de kop *'Wadbiologen moeten zwijgen'* citeerde de krant de bewindsvrouw, die werd omschreven als een strenge juf, die haar stoute schoolklas toesprak: *'U mag niet vooruitlopen op de uitkomsten van het onderzoek'*. *'De hand die geeft eist loyaliteit'*, smaalde de krant. Het is merkwaardig dat een politicus als Faber meent wetenschappers, wier taak het is voorspellingen op basis van onderzoeksresultaten objectief naar buiten te brengen, het zwijgen te moeten opleggen. Natuurlijk is het vervelend als het ministerie en de staatssecretaris door deze uitspraken in verlegenheid worden gebracht, maar als je wetenschappelijk onderzoek laat doen om zaken helder te krijgen en vervolgens om politieke redenen weigert op basis daarvan het beleid bij te stellen, moet je niet raar opkijken als je kritiek krijgt. Gelukkig kan een staats-

secretaris niet iedereen de mond snoeren en zo nu en dan ondervindt ze ook vanuit de politiek de nodige tegenstand. Zo kreeg ze op 22 oktober jl. uit handen van Kamerlid Remi Poppe van de Socialistische Partij tienduizend manifesten overhandigd van bewoners en bezoekers van het Waddengebied met daarin een oproep om de Waddenzee te behouden als onze laatste unieke wildernis. Welke maatregelen daartoe zouden moeten worden genomen, werd in het begeleidende rapport *'De Wadden: houden wat we hadden'*, dat in opdracht van het Wetenschappelijk bureau van de SP was samengesteld, duidelijk gemaakt. Beëindiging van de mechanische kokkelvisserij, die veruit de meeste schade aan de natuur in de Wadden toebrengt, staat boven aan de lijst van te nemen maat-

Het boekje 'De Wadden: Houden wat we hadden' kan worden gedownload via internet: www.sp.nl/service/rapport

regelen. Het wordt hoog tijd dat Faber haar verantwoordelijkheid als staatssecretaris van Natuurbeheer waarmaakt en zich niet langer ten gunste van de visserij verschuilt achter 'het ontbreken van onomstotelijk bewijs'. Activiteiten, die een regelrechte bedreiging vormen voor de natuurwaarden van een gebied, waarvan we met ons allen hebben besloten dat het ook voor toekomstige generaties behouden moet blijven, mogen niet voor de korte termijnbelangen van een handjevol vissers worden verkwanseld. Dat Faber deze activiteiten toch toestaat, maakt haar mede verantwoordelijk voor de schade die de kokkelvissers willens en wetens aanrichten. Maar waarschijnlijk zal zij daar zelf niet van wakker liggen. Haar schuld is immers nooit onomstotelijk te bewijzen.

Gerard Ellenbroek

DE BUIT VAN VOS(S)

Mijn dochter Sylvia (12 jaar) is fan van Britney Spears en natuurlijk erg tegen de jacht. Hoe kan het ook anders met zo'n vader! Heb ik het kind moeten vertellen dat ze in Duitsland muziek van Britney draaien om wilde zwijnen te verjagen. Ik wacht nu nog op muziek, die jagers verjaagt. Dat zal zeker geen muziek van Tonny Eijk zijn, want hij liet zich overhalen om erelid te worden van het *Genootschap Vrienden van het Wild eten* in de Achterhoek. Men weet in die kringen ook steeds weer een bekend iemand te vinden die aan deze jachtpropaganda wil meewerken.

Nog meer muzieknieuws: Madonna heeft een 'jachtslot' gekocht in Engeland. Er gaan zelfs geruchten dat ze zich geheel op de jacht wil gaan toeleegen. Als dat waar is, kan het *Genootschap Vrienden van het Wild eten* in de Achterhoek beter een telegram naar Engeland sturen, dan hebben ze misschien een echte bekende in hun midden. Hopelijk blijft het echter bij een gerucht.

In de Apeldoornse Courant van 5 november was te lezen dat de omstreden jachthut nabij Apeldoorn is door onbekenden neergehaald (zie ook pagina 23). Hoewel het natuurlijk niet correct is om spullen te vernielen, gaat het hier om een illegaal opgericht bouwwerkje met geen ander doel dan het verminken of doden van dieren. Ik snap dan ook maar al te goed dat mensen er op uit willen trekken om aan dit soort misstanden een einde te maken. Mochten zich onder de omzagers donateurs van De Fauna-bescherming bevinden dan zou ik wel eens met hen willen spreken. Om nog eens een bekende tv-reclame aan

te halen: *Dat zouden meer mensen moeten doen!*

Het gaat slecht met de adel. Dagblad Trouw van 16 oktober meldt dat koningin Elizabeth een boerenwinkel heeft geopend op haar landgoed Windsor Castel om producten van haar landerijen te verkopen, waaronder de fazanten, die tijdens koninklijke jachtpartijen zijn geschoten. Je moet het maar zien als een vorm extra inkomen voor het noodlijdende koningshuis. Maar goed dat zoiets op Het Loo nooit is gebeurd, want het zou nogal een gesleep zijn geworden met al die dode zwijnen.

In het Limburgs Dagblad van 19 oktober was te lezen dat de gemeente Onderbanken onlangs haar jagers, die actief zijn in de Schinveldse bossen, op de vingers had getikt. Volgens een getuige was er gejaagd op dagen dat er niet gejaagd had mogen worden. Bovendien was er niet gecontroleerd op gewonde dieren en werden er meer dan drie geweren gebruikt, hetgeen hier ook niet is toegestaan. Tot slot zijn er ook nog uitkijkposten, zonder vergunning, gebouwd! Woordvoerder Severens van Wildbeheereenheid Schinveld is niet blij met de gang van zaken. *'Degenen die in de fout zijn gegaan moeten worden aangepakt, maar men moet niet zomaar alle jagers gaan beschuldigen. De Nederlanders zijn op dit moment toch al erg anti-jacht'*. Heer Severens, dank voor het compliment. Voor raadslid Leon Stevelmans (PRO) gaat een waarschuwing aan het adres van de verantwoordelijke jagers echter niet ver genoeg. Namens het college van B. en W. liet burgemeester Meijers

weten, dat dit de laatste periode is, dat er in Schinveld nog gejaagd mag worden. Mooi zo. Alweer een jachtveld minder.

In de vorige 'Buit van Vos(s)' had ik het over het uitbaten van een opgezette vos op Vlieland ten behoeve van het biermerk met die naam. Gelukkig waren er veel mensen, die van deze actie walgden. Een donateur wees mij er op dat er bijna dagelijks reclame wordt gemaakt voor het merk Jägermeister waarbij twee herten, die opgezet aan de muur hangen, van alles beleven. Dit soort smakeloze reclame mag wat mij betreft *onmiddellijk* van de beeldbuis verdwijnen. U kunt natuurlijk ook aan uw slijter laten weten dat u dit soort reclame niet op prijs stelt. Je weet maar nooit of je op deze manier het anti-jacht gevoel een beetje kunt helpen verspreiden.

'Jagers met jachttakte betrappt bij het illegaal jagen op eenden', dat schreef de Drentse krant op 13 oktober. Zes jagers werden op heterdaad betrappt. Enkele anderen sloegen op de vlucht en lieten in de haast drieënzestig afgeschoten eenden en zelfs enkele geweren achter. Kennelijk was men er dus wel degelijk van op de hoogte dat dit een illegale daad was! De overtredingen, die door de AID werden vastgesteld, waren onder andere het schieten binnen tweehonderd meter van een voerplaats, het gebruik van loodhagelpatronen en het gebruik van lokeenden. Bovendien werd te laat op de avond gejaagd.

AID-er Steens meldde dat er in korte tijd op tien plaatsen in Friesland en Drenthe overtredingen zijn geconstateerd met betrekking tot het veel te dicht jagen bij voerplaatsen. Nog teleurstellender is dat het hier steeds ging om jagers mét een jachttakte. Maar zoals gebruikelijk weten de jagers uit de buurt, met woordvoerder Lulof voorop, weer van niets! Ze betreuren het gebeurde allemaal en zullen de betreffende leden royeren. Ze noemen het *'koren op de molen van de anti-jacht beweging'*. En dat hebben ze nu eens wél goed gezien.

Van een donateur kreeg ik een kopie van een brief die ze ook naar het KNJV had gestuurd. In 'De Jager', clubblad van de Nederlandse jagersvereniging, was een foto afgebeeld van een hondje met een jong haasje in zijn mand. Bij die foto was de volgende tekst afgedrukt: *'Van Marleen Venneman uit Weesp ontvingen we een foto van haar hond Bowy en het haasje Skippy. Zij schrijft dat het haasje door haar vader (die jager is) tijdens het maaien werd gevonden. Skippy is goede maatjes met de hond Bowy waar hij bij in de mand ligt. Alleen als Skippy het in huis niet meer leuk vindt, zal ze in de natuur verder leven.* Tot zover het artikel. Onze donateur heeft de KNJV laten weten dat ze na het lezen van het artikel de behoefte kreeg om aan de slotzin iets toe te voegen: *alleen als Skippy het in huis niet meer leuk vindt, zal ze in de natuur verder leven tot ze wordt doodgeschoten door een jager!*

Wilt u ook reageren: *De Buit van Vos(s), Olieslagers-horst 103, 7328 NM Apeldoorn of naar de redactie van Argus o.v.v. De Buit van Vos(s).*

GEBAKKELEI OM EEN HOOGZIT

De gebeurtenissen rond de hoogzit bij het dr. Harm v.d.Veen Ecoduct doen aan een spannend jongensboek denken. Het zou zo de titel kunnen zijn van een boek uit de Bob Evers jongensboeken-serie...

Om te beginnen voegt de heer Tiecken, topambtenaar van de gemeente Steenderen zijn kleine strook grond (circa 1 ha) in een flessenhals toe aan een wildbeheerplan dat een gebied van 1250 ha omvat. De rest van de grond behoort voornamelijk toe aan Staatsbosbeheer en het is onbegrijpelijk dat Staatsbosbeheer het afschot van de dieren, die onder haar verantwoordelijkheid vallen, overlaat aan een particulier, die op zijn minieme lapje grond niet te controleren is van de zijde van Staatsbosbeheer. Ga maar na. Voor het hele gebied van 1250 ha mogen dit seizoen vierenzeventig wilde zwijnen worden geschoten. Als de heer Tiecken een evenredig deel van dat aantal op zijn kleine, onaantrekkelijk gelegen stukje grond zou schieten, zou het gaan om 0,0592 zwijnen op jaarbasis. Niet echt een aantal om speciaal een hoogzit voor te bouwen. En dus legde de heer Tiecken een grazige voerakker met eiwitrijke, breedbladige grassoorten aan rond de hoogzit en strooit ook nog eens mais op die akker om zwijnen te lokken vanaf het nabij gelegen wildviaduct. En zo kan de buit nog weleens onevenredig groot worden, gerelateerd aan de grondoppervlakte die Tiecken bezit. Tiecken bouwde een illegale hoogzit, hoewel hij als hoofd grondzaken wel op de hoogte zou moeten

zijn van vergunningprocedures. De gemeente Apeldoorn, gealarmeerd door een buurtbewoner deed alles om de hoogzit vervolgens te legaliseren, maar verzuimde Gedeputeerde Staten (GS) om de vereiste toestemming te vragen en de verplichte habitat-toets te laten uitvoeren. Bovendien kregen de ter inzage gelegde stukken een verkeerde afstandsduiding mee van de gemeente. Broddelwerk, dat naar het zich laat aanzien ook procedureel vanuit de bezwarencommissie en in elk geval vanuit GS een onvoldoende krijgt. Maar door toedoen van De Faunabescherming kreeg de kwestie een storm van media-aandacht, variërend van *Vroege Vogels tot Ook dat nog*, van *Algemeen Dagblad tot Apeldoornse Courant*. En kennelijk kreeg het daarbij ook de aandacht van natuurliefhebbers die niet gerust waren op de procedure die De Faunabescher-

ming aanspande of die met snel genoeg vonden gaan. En dus berichtte het Algemeen Dagblad dat acht anonieme actievoerders de zaag ter hand namen om wat illegaal werd gebouwd, ook weer illegaal te verwijderen. De Faunabescherming heeft geen bemoeienis met deze actie, maar heeft wel aan de gemeente Apeldoorn laten weten dat herbouw niet zal kunnen zonder een nieuwe vergunningaanvraag. En de gemeente heeft laten weten het met die zienswijze eens te zijn. Er zal dus dit seizoen niet meer gejaagd worden in de 'fuik' aan de Pomphulweg en De Faunabescherming zal er via legale weg alles aan doen te voorkomen dat dat in de toekomst wel het geval zal zijn. We houden u op de hoogte!

Niko Koffeman

NATUURFOTOGRAFIE EN JACHT

Als natuurfotograaf kom ik regelmatig ongevraagd in aanraking met de jacht. Doordat je veel in het veld bent, loop je soms onverwacht aan tegen een jager of een jachtpartij. Toen ik net begon met fotograferen (ik was toen 17 jaar), kwam ik veel in het Kroondomein. Na de bronsttijd van het edelhert gingen de afgesloten grindwegen weer open. Op een vrijdag fietste ik eens door het gebied en werd bij een bocht staande gehouden door een parkwachter van het Paleis. Ik mocht niet verder want er was een jachtpartij aan de gang en aangezien dit voor een buitenstaander levensgevaarlijk is, werd ik verzocht terug te gaan. Van de jacht was niets te zien omdat ik vóór de bocht al staande werd gehouden. Wat ik wel zag, was de kar waar de geschoten wilde zwijnen op lagen. Het waren er een stuk of tien met de buiken open gesneden en ontdaan van de ingewanden. *'Dat ga ik fotograferen'*, dacht ik. Ik legde aan en net voordat ik wilde afdrukken kwam de parkwachter in actie. Als ik het waagde om af te drukken zou hij eigenhandig het filmpje uit de camera halen.

Ik twijfelde en maakte geen opname. Op een jongen van 17 jaar maakte hij wel indruk. Onlangs zag ik de man weer. Hij was oud geworden en ik dacht weer aan dat moment (inmiddels 16 jaar geleden) en opnieuw overwoog ik de situatie of ik wel of niet de opname zou maken. Ik zou nu een rolletje hebben vol geschoten! In dit soort situaties kun je overigens maar beter met meerdere mensen zijn. Zo waren we met een stel fotografen in de Bandpolder bij het Lauwersmeer. In de winter hoor je daar geweer-schoten, want er wordt

gejaagd op ganzen. Toen twee jagers terugkeerden naar hun auto met de lok- en de geschoten ganzen, werden de jagers door de fotografen onder vuur genomen. Ik verzeker je dat jagers niet graag op de foto gaan. Nadat de ganzen waren ingeladen noteerden de jagers nog wel even de kentekens van de auto's van de fotografen. Meer konden ze ook niet doen.

Nog gekker maakte ik het mee bij Klarenbeek. Ik stuitte daar net voor de kerst op een jachtpartij op hazen of konijnen. Terwijl ik aan het fotograferen was, kwam een jagersvrouw naar de auto. Aan mijn vriendin deed ze het vriendelijke verzoek of ze van het fraaie tafereel ook een plaatje kon krijgen. Toen haar werd uitgelegd dat de dia's werden gebruikt tegen de jacht veranderde haar houding. Ze probeerde de jachtpartij goed te praten maar het zal bekend zijn dat dit soort discussies nergens toe leidt.

Ook kwam ik in het Kroondomein een keer een geschoten hert en hinde tegen. Ze waren net geschoten en de jacht-

opziener was, merkwaardig genoeg, niet in de buurt. Ik maakte een aantal opnamen maar toen ik verder fietste kwam ik hem tegen. Ik wees hem op de geschoten dieren. Hij had ze zelf geschoten. Het hert viel met het schot direct door zijn benen maar de hinde, die een buikschot had, liep nog een stuk door. Uit zijn verhaal begreep ik dat hij de dieren al zittend vanuit zijn auto had geschoten. Op de terugweg ben ik er weer langs gefietst. Van de dieren waren alleen nog wat bloedsporen op de bosbodem te zien. De ingewanden had hij in de grond begraven... .

Zo kan ik nog meer voorbeelden noemen, zoals bijvoorbeeld dat van een aangeschoten hertenkalf die ik hinkend door het bos zag lopen. Alle natuurfotografen komen in aanraking met de jacht. Echter niet veel van hen zullen zich openlijk uitspreken dat ze het verafschuwen want dat kan tegen je werken als je ooit foto's van de jacht wilt schieten.

Geurt Besselink

